

**„Madarak és fák napja”
XIX. Országos Tanulmányi Verseny
Területi forduló
2012.**

Jelige, csapat:

Elérhető pontszám: 106+5 (madárhang)

Elért pontszám:

Helyezés:

I. Az év madara: az egerészölyv 10 pont/_____

Az egerészölyvről szóló következő kis szövegben 5 apró elírást vétettünk. Olvassátok el FIGYELMESEN a szöveget, és keressétek meg, melyek azok a jellemzők, amik nem illenek az egerészölyvre! A rossz jellemzőket húzzátok ki a szövegből és töltsétek ki a táblázatot!

Európában a fás területek kivételével mindenütt költ. Legjellemzőbb fészkelőhelyei a középhegységi erdők, ahol azok belsejében éppen úgy megtalálható, mint a szegélyterületeken. Az időjárástól függően február végétől augusztusig tart kotlása, ill. fiókanevelése. A nászrepülés ideje február végére-márciusra esik, közben megkezdik a fészkek építését, vagy tatarozását. A fészkek vékony száraz ágakból épül, a belsejét hánccsal, fűszállal, kéregdarabokkal béleli. Már a kotlás közben elkezdődik zöld túlevelű ágakkal díszíteni, és ezt a fiókák kirepüléséig folytatják. A mezőgazdasági területek közelében költő párok fő táplálékát a kis termetű rágcsálók képezik, elsősorban a törpe egér.

	Szövegben talált HIBÁS jellemzők	Az általatok helyesnek vélt JÓ jellemzők
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

II. Általános madárvédelmi ismeretek. 5 pont/_____

Keressd meg a jó megoldást! Karikázd be! Csak egy helyes megoldás van minden kérdésre!

1. Melyik eszköz nem a madarak fészkelését segíti?

C-típusú odú   gólyakosár   varsababa   fecskepelenka

2. Melyik odútípussal lehet megtelepíteni a kertünkben a házi rozsdafarkút?

A-típusú   B-típusú   C-típusú   D-típusú

3. Szeretnénk a kertünkben olyan növényeket ültetni, amik termésükkel táplálékot szolgálnak a madaraknak. Az itt felsorolt fajok közül melyik NEM alkalmas erre a célra?

erdei fenyő   kislevelű hárs   zselnicemeggy   déli ostorfa

4. Melyik megoldás segít távol tartani a macskát a fára akasztott madárodútól?

levágjuk az alsó elágazó ágakat   tüskés bokrokat ültetünk a fa alá

fémgallért helyezünk fel a fa törzsére   drótkerítéssel körbekerítjük a fát

5. Melyik tisztálkodási módot nem használják a madarak?

porfürdő   napfürdő   vízfürdő   iszapfürdő

III. Az év fája: a zselnicemeggy 20 pont/_____

Igaz (I)- hamis (H) állítások. A megfelelőt írjátok a táblázatba!

1. Az Atlasz-hegységben akár 2200 m tengerszint feletti magasságon is megtalálhatjuk.
2. A fa koronája jellegzetesen gömbölyded alakú.
3. A zselnicemeggy lombfakadás előtt szinte sosem virágzik.
4. A kergéből kivont anyagokat a gumi előállításához is használják.
5. A levelek átellenes állásúak.
6. Ágai felfelé török.
7. Rózsafélék családjába tartozik.
8. Magyarországon őshonos.
9. A levélnyélen a levélalaphoz közelében 2 fejlett, zöldes mirigyszemölcs van.
10. Kérge barázdált.
11. Levélerezete a fonákon határozottan kiemelkedik.
12. Tipikus mészkerülő fafaj.
13. Lombját hamar ledobja.
14. Portokjaiban a virágpor később érik meg, mint a bibe.
15. Mind a pangó, mind a mozgó vizet jól tűri.
16. A zselnicemeggynek két alfaja van.
17. Gyümölcsét madárcseresznyének is szokták nevezni.
18. A fajt elsőnek Linné írta le 1753-ban.
19. Levélszéle finoman fűrészkes.
20. A tápanyagokban szegény talajú területeket kedveli.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.

IV. Az év fája a zselnicemeggy. 10 pont/_____

Villámkérdések! Olvassátok el FIGYELMESEN a kérdéseket és válaszoljatok rájuk 1-1 szóval.

1. A zselnicemeggyet másként bűdöshársnak is nevezik, mert ha valamelyik részét megsértjük bűdös szagot áraszt. Melyik ez a része a fának?

_____

2. Hol használják fel gyakran a zselnicemeggy érdekes faanyagát?

_____

3. Melyik hónapokban virágzik a fa?

_____

4. Miben csoportosulnak a virágok?

_____

5. Mi végzi a virágok fő beporzását?

_____

6. Melyik hónapban érnek be a lédús termések?

_____

7. A zselnicemeggy lehulló levelei milyen fő tápanyagot juttatnak vissza a talajba nagy mennyiséggel?

_____

8. A fa melyik részét tünteti fel mérgezőnek az orvostudomány?

_____

9. Milyen gyógyászati célra használták régebben a fából kivont hatóanyagot?

_____

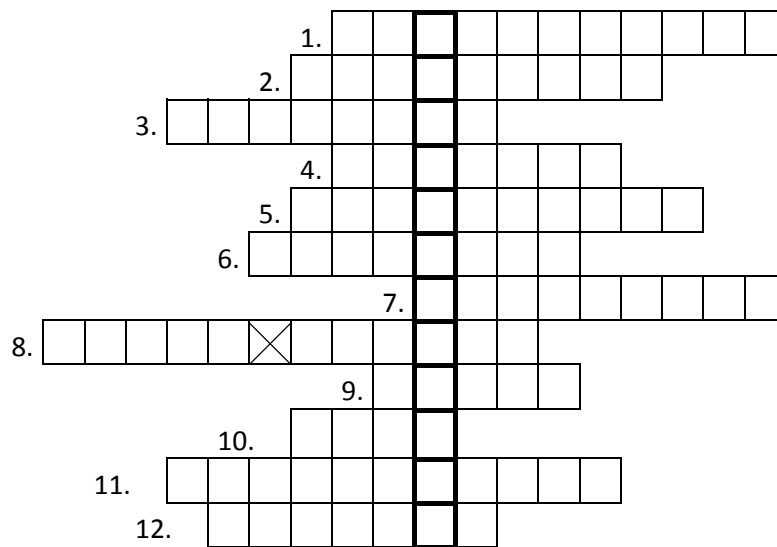
10. Melyik a zselnicemeggy jellemző kísérő fafaja a láperdőkben?

_____

V. **Bükk Nemzeti Park.** 14 pont/_____

Keresztrejtvény.

1. A Tisza, a Sajó és a Takta által közrefogott tájvédelmi körzet.
2. A bükki hegyi patakokban számos helyen tenyésztik ezt az ízletes húsú halat.
3. Hányadik Nemzeti parkunk a Bükk Nemzeti Park?
4. A Bükk Nemzeti Parknak egyetlen olyan települése, aminek ófaluját felvették a Világörökség Listájára.
5. Ennek a miocénkori ragadozónak találták meg a megkövesedett lábnyomát, aki kutyaszerű fejével, macskaszerű testével és medvaszerű talpaival egyetlen jelenleg élő ragadozóra sem emlékeztet.
6. Hogyan nevezik a Szomolya település határában található természetes kőtornyokat, amelyek oldalaiba a régmúlt korok emberei fülkéket (vakablakokat) faragtak.
7. Hogyan hívják azt a bábakalácsot, ami a Bükk Nemzeti Park címernövénye?
8. Melyik királyunkról nevezték el a Lillafüreden található egyik híres barlangunkat?
9. Az Északi-középhegység egyik vulkanikus eredetű tagja, ami a Bükk Nemzeti Park területén található.
10. A Bükk Nemzeti Park központja ebben a városban található.
11. A nemzeti park híres ősmaradványokat bemutató helyszíne.
12. Ennek a mezőségnek a területét tájvédelmi körzetté nyilvánították.

Megoldás: _____

VI. Harkályalakúak. 15 pont/_____

Segíts összerendezni a harkályok jellemzőit! A harkályképek betűjelét írd a lenti táblázat megfelelő helyére, majd kösd össze a jellemzőket a táblázat megfelelő madárfajával!

A.

B.

C.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

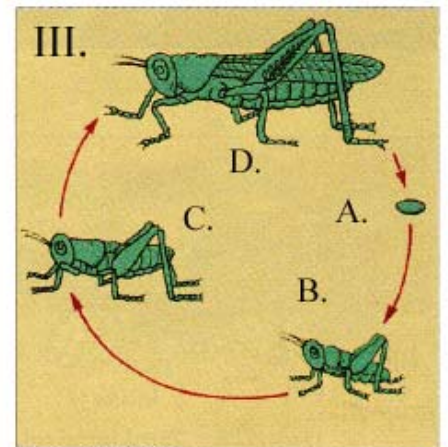
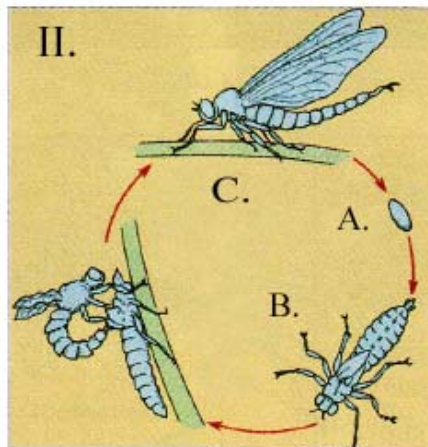
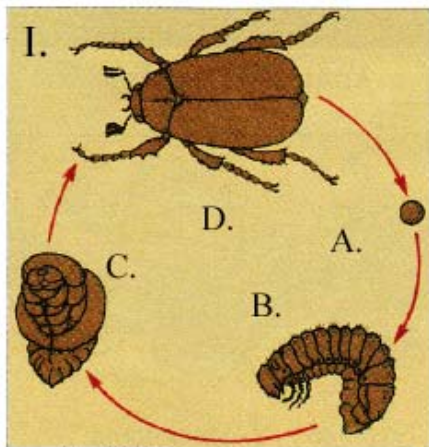
J.

Fajnevek	Képek
Nagy fakopáncs <u>hím</u>	}
Nagy fakopáncs <u>tojó</u>	
Nagy fakopáncs <u>fiatal</u>	
Balkáni fakopáncs <u>hím</u>	}
Balkáni fakopáncs <u>tojó</u>	
Balkáni fakopáncs <u>fiatal</u>	
Kis fakopáncs <u>hím</u>	}
Kis fakopáncs <u>tojó</u>	
Közép fakopáncs	}
Fehérhátú fakopáncs	

Jellemzők
1937-ben találták meg az első hazai költését és 1960-ra már az ország egész területén elterjedt.
Alig kisebb a nagy fakopáncsnál, de rövid, vékony csőre és kerekded, világos feje miatt határozottan kisebbnek tűnik.
A legritkább nálunk fészkelő harkály.
Alsó farokfedőkön nincsen piros.
A kemény növényi részeket (pl. toboz, makk) ágvillába, kéregpedésbe szorítva töri fel.

VII. Általános biológiai ismeretek. 12 pont/_____ (Minden helyes válasz fél pontot ér!)

A képeken a rovarok átalakulásos fejlődésének a típusait láthatjátok. Mind a három kép alá a vonalra írtátok oda a fejlődéstípus nevét, majd a képek alatt nevezzétek meg a képeken látható betűk milyen fejlődési állapotot ábrázolnak!

_____

_____

_____

I. Kép

- A. : _____
- B. : _____
- C. : _____
- D. : _____

II. Kép

- A. : _____
- B. : _____
- C. : _____

III. Kép

- A. : _____
- B. : _____
- C. : _____
- D. : _____

Milyen átalakulásos fejlődésen mennek keresztül az itt felsorolt fajok? A fenti képek megfelelő számát írtátok a fajok nevei után!

Gyötrő szúnyog	
Tiszavirág	
Közönséges aca	
Mezei tücsök	
Kis Apolló-lepke	

Francia darázs	
Gyakori légivadász	
Erdei hangya	
Hétpettyes katica	
Közönséges fülbemászó	

VIII. Harkályalakúak. 10 pont/ _____

Melyik tarkaharkály fajra igazak az állítások? A válaszaitokat íjátok a kérdés utáni rublikába!

Fokozottan védett harkályunk.	
Hátoldala fekete, hátán és a szárnyán fehér csíkokkal.	
A balkáni fakopáncs hazai megtelepedése után, ennek a fajnak az egyedszáma csökkent az urbanizált élőhelyeken.	
Néhol a lágyszárú növények (nád, fehér üröm) üreges szárrészeiből csipkedi ki a rovarlárvákat.	
Rájár a téli etetőkre is és szívesen eszik napraforgómagot.	
Valószínűleg kereszteződhet a nagy fakopánccsal.	
Hazánkban elsősorban a nagy zárt öreg bükkös madara.	
Alsó farok fedői mélyvörösek.	
A széles farok tollon alig van fehér.	
A nemek hasonlóak, de a tojó fejtetején a piros sapka nem nyúlik olyan mélyen a tarkóra, mint a hímé.	

IX. Általános környezetvédelmi ismeretek. A komposztálás. 10 pont/ _____

Olvassátok el figyelmesen a kérdéseket és a három lehetséges válasz közül válasszátok ki a helyes megoldást. A válaszotok betűjelét íjátok be a lenti táblázatba!

1. Mi a komposzt?

- A. mesterséges humusz   B. tápanyagban gazdag föld   C. avar

2. Miért jó a talajnak a komposzt?

- A. javul a talaj szerkezete   B. védi a talajt a kártevők ellen   C. komposzttal nő a talaj tömege

3. Melyik tényező befolyásolja a komposztálás folyamatát?

- A. nedvesség   B. nyomás   C. fény

4. Melyik nem kerülhet a komposztálónkba?

- A. tojáshéj   B. fűrészpor   C. pelenka

5. Mire figyeljünk a komposztládánk elhelyezésénél?

- A. vízszintes talajra helyezzük   B. árnyékos helyre tegyük   C. közel tegyük a konyhánkhoz

6. Melyik folyamat játszódik le a komposztálónkban, ha kevés az oxigén?

- A. málás   B. korhadás   C. rothadás

7. Melyik mikroszervezet nem járul hozzá a komposztáláshoz?
 A. élesztőgombák   B. aerob baktériumok   C. koli baktérium
8. Milyen nedvességtartalom szükséges ahhoz, hogy a komposztálónkban az ideális folyamatok lejátszódjanak?
 A. 10-30%   B. 40-60%   C. 70-90%
9. A leírt komposztálási folyamatból kimaradt egy lépés. Melyik az?
Komposztálás folyamata:
gyűjtés – aprítás – komposztláda feltöltése – nedvességtartalom beállítása – komposzt felhasználása
 A. keverés   B. taposás   C. komposzt melegen tartása
10. Hány hónap alatt válhat leghamarabban a konyhai hulladékunkból komposzt?
 A. 4-6 hónap   B. 7-9 hónap   C. 10-13 hónap

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.

X. Madárhang felismerés. 5 pont/_____

Hallgassátok meg figyelmesen a lejátszott madárhangokat, és írjátok le a hallott madár nevét!

- _____
- _____
- _____
- _____
- _____

MEGOLDÓKULCS

2012. március 23.

I. Az év madara: az egerészölyv

	Szövegben talált HIBÁS jellemzők	Az általatok helyesnek vélt JÓ jellemzők
1.	fás	fátlan
2.	február	március
3.	augusztusig	júliusig
4.	tülevelű	zöld leveles
5.	törpe egér	mezei pocok

II. Általános madárvédelmi ismeretek

1. fecskepelenka
2. C-típusú
3. kislevelű hárs
4. fémgallért helyezünk fel a fa törzsére
5. iszapfürdő

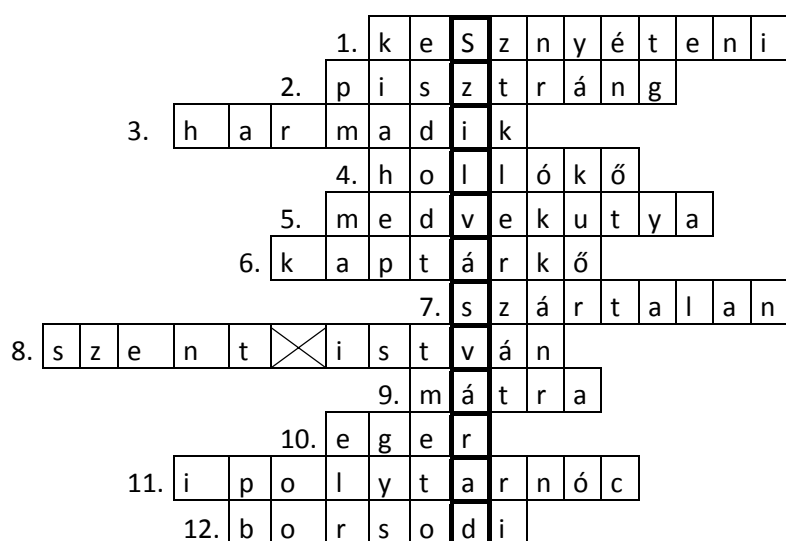
III. Az év fája: a zselnicemeggy

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.
I	I	H	H	H	I	I	I	I	H	I	I	H	H	I	I	H	I	I	H

IV. Az év fája a zselnicemeggy.

1. kérgét vessejét
2. csónakgyártás, belsőépítészet
3. április/május
4. fűrtbe
5. rovarok
6. július/augusztus
7. kalcium
8. kérgét, termését
9. köszvény, reuma, vérbaj
10. mézgás éger

V. Bükki Nemzeti Park

VI. Harkályalakúak

Fajnevek	Képek	Jellemzők
Nagy fakopáncs <u>hím</u>	D	1937-ben találták meg az első hazai költését és 1960-ra már az ország egész területén elterjedt.
Nagy fakopáncs <u>tojó</u>	F	
Nagy fakopáncs <u>fiatal</u>	J	Alig kisebb a nagy fakopáncsnál, de rövid, vékony csőre és kerekded, világos feje miatt határozottan kisebbnek tűnik.
Balkáni fakopáncs <u>hím</u>	G	
Balkáni fakopáncs <u>tojó</u>	C	A legritkább nálunk fészkelő harkály.
Balkáni fakopáncs <u>fiatal</u>	A	
Kis fakopáncs <u>hím</u>	H	Alsó farokfedőkön nincsen piros.
Kis fakopáncs <u>tojó</u>	B	
Közép fakopáncs	E	A kemény növényi részeket (pl. toboz, makk) ágvillába, kéregrepedésbe szorítva töri fel.
Fehérhátú fakopáncs	I	

VII. Általános biológiai ismeretek

I. kép: **teljes átalakulás**

II kép: **átváltozás**

III kép: **kifejlés**

I. Kép
E. : **pete**
F. : **lárva**
G. : **báb**
H. : **kifejlett rovar**

II. Kép
D. : **pete**
E. : **lárva**
F. : **kifejlett rovar**

III. Kép
E. : **pete**
F. : **lárva**
G. : **lárva**
H. : **kifejlett rovar**

Gyötrő szúnyog	1
Tiszavirág	2
Közönséges acsa	2
Mezei tücsök	3
Kis Apolló-lepke	1

Francia darázs	1
Gyakori légivadász	2
Erdei hangya	1
Hétpettyes katica	1
Közönséges fülbemászó	3

VIII. Harkályalakúak

fehérhátú
kis
nagy
kis
nagy
balkáni
fehérhátú
nagy
balkáni
közép

IX. Általános környezetvédelmi ismeretek. A komposztálás.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
A	A	A	C	B	C	C	B	A	A

X. Madárhang felismerés

1. **mezei pacsirta**
2. **feketerigó**
3. **kakukk**
4. **zöld küllő**
5. **barátposzáta (barátka)**